

Euskarazko izen arrunten proposamena

Eurasiako 60 txori espezierentzat

Europako hegaztien zerrenda osatzeko proposamenak

**EUSKAL
BATZORDE ORNITOLOGIKOA
COMITÉ ORNITOLÓGICO
DE EUSKADI**

Asier Sarasua, Miel Mari Elozegi, Aitor Galarza, Maite Laso, Aitor Leiza,
Martin Rezola, Edorta Unamuno, Azaitz Unanue, Jon Zubiaur

2024ko irailean

Euskal Batzorde Ornitologikoa

Izen arrunten proposamena Eurasiako 60 txori espezierentzat

Europako hegaztien zerrenda osatzeko proposamenak

Europan inoiz ikusi diren hegazti guztien izendegia osatzeko bidean azkenaldian egiten ari garen lanaren jarraipena da ondorengoa. Beste 60 espezierentzat proposamena aurkezten dugu txosten honetan.

Espezie bereziak dira, gehienak Europan oso gutxitan ikusi direnak, kasu askotan asiar eta amerikarrak eta euskarazko izen arruntik jaso ez dutenak. Hala ere, izendatzeko orduan ez dute, oro har, zailtasun berezirik, izen generikoa dagoeneko zehaztuta daukatelako euskaraz eta espezifikatzailea nahiko homogoneoa delako inguruko hizkuntza gehienetan. Hartara, ohar berezirik ezean, inguruko hizkuntza nagusietan zehaztutako bideari jarraitu diogu, izen zientifikoarekin eta nazioarteko izendegiarekin kohererentzia mantentze aldera.

Izenak proposatzeko orduan “*Animalien euskarazko izenak finkatzeko oinarrizko irizpideak*” dokumentuan zehazten diren jarraibideak jarraitu ditugu.

Ez-paseriformeak

- *Charadrius wilsonia* (Charadriidae) - **Wilson txirritxo** (Wilson's Plover EN, Chorlitejo piquigrueso ES, Pluvier de Wilson FR, corriol de Wilson CA, Wilsonregenpfeifer DE, Corriere di Wilson IT)
- *Onychoprion aleuticus* (Laridae) - **txenada aleutiar** (Aleutian Tern, Charrán aleutiano, Sterne des Aléoutiennes, xatrac de les illes Aleutianes, Aleutenseeschwalbe, Sterna aleutina)
- *Sterna repressa* (Laridae) - **txenada masailzuri** (White-cheeked Tern, Charrán arábigo, Sterne à joues blanches, xatrac de galtes blanques, Weißwangen-Seeschwalbe, Sterna guancebiache)
- *Sternula saundersi* (Laridae) - **Saunders txenadatxo** (Saunders's Tern, Charrancito de Saunders, Sterne de Saunders, xatrac menut de Saunders, Orientseeschwalbe, Fraticello di Saunders)
- *Calidris pygmaea* (Scolopacidae) - **txirri mokoabal** (Spoon-billed Sandpiper, Correlimos cuchareta, Bécasseau spatule, territ becplaner, Löffelstrandläufer, Gamberchio becco a spatola)
- *Gallinago megala* (Scolopacidae) - **istingor baikaldar** (Swinhoe's Snipe, Agachadiza del Baikal, Bécassine de Swinhoe, becadell de Swinhoe, Waldbekassine, Beccaccino di Swinhoe)
- *Gallinago stenura* (Scolopacidae) - **istingor orratz-buztan** (Pin-tailed Snipe, Agachadiza colirrala, Bécassine à queue pointue, becadell cuapunxegut, Spießbekassine, Beccaccino stenuro)

- *Numenius borealis* (Scolopacidae) - **kurlinta boreal** (Eskimo Curlew, Zarapito esquimal, Courlis esquimau, polit esquimal, Eskimobrachvogel, Chiurlo eschimese)
- *Numenius madagascariensis* (Scolopacidae) - **kurlinta siberiar** (Far Eastern Curlew, Zarapito siberiano, Courlis de Sibérie, becut siberià, Isabellbrachvogel, Chiurlo orientale)
- *Numenius minutus* (Scolopacidae) - **kurlinta txiki** (Little Curlew, Zarapito chico, Courlis nain, polit menut, Zwergbrachvogel, Chiurlo nano)
- *Columba trocaz* (Columbidae) - **uso madeirar** (Madeira laurel-pigeon, paloma de Madeira, Pigeon trocaz, Colom de Madeira, Silberhalstaube, Colomba di Madera)
- *Oena capensis* (Columbidae) - **usapal buztanluze** (Namaqua Dove, Tórtola rabilarga, Tourtelette masquée, tortoreta cuallarga, Kaptäubchen, Tortora maschera di ferro)
- *Streptopelia tranquebarica* (Columbidae) - **usapal burugris** (Red Collared-Dove, tórtola cabecigrís, Tourterelle à tête grise, Tórtora capgrisa, Halsringtaube, Tortora dal collare asiatica)
- *Cuculus gularis* (Cuculidae) - **kuku afrikar** (African Cuckoo, Cuco barbiblanco, Coucou africain, cucut africà, Afrikakuckuck, Cuculo africano)
- *Cuculus optatus* (Cuculidae) - **kuku siberiar** (Oriental Cuckoo, Cuco de Horsfield, Coucou oriental, cucut de Horsfield, Hopfkuckuck, Cuculo orientale)
- *Cuculus saturatus* (Cuculidae) - **kuku himalaiar** (Himalayan Cuckoo, Cuco oriental, Coucou de l'Himalaya, cucut oriental, Himalajakuckuck, Cuculo dell'Himalaya)
- *Colinus virginianus* (Odontophoridae) - **kolin virginiar** (Northern Bobwhite, Colín de Virginia, Colin de Virginie, colí de Virgínia, Virginiawachtel, Colino della Virginia)
- *Chrysolophus amherstiae* (Phasianidae) - **Amherst faisai** (Lady Amherst's Pheasant, Faisán de Lady Amherst, Faisan de Lady Amherst, faisà de Lady Amherst, Diamantfasan, Fagiano di Lady Amherst)
- *Lophura nycthemera* (Phasianidae) - **faisai zilarkara** (Silver Pheasant, Faisán plateado, Faisan argenté, faisà argentat, Silberfasan, Fagiano argentato)
- *Lophura swinhoii* (Phasianidae) - **Swinhoe faisai** (Swinhoe's Pheasant, Faisán de Swinhoe, Faisan de Swinhoe, faisà de Swinhoe, Swinhoefasan, Fagiano di Swinhoe)
- *Lyrurus mlokosiewiczzi* (Phasianidae) - **lira-oilar kaukasoar** (Caucasian Grouse, Gallo lira caucasiano, Tétras du Caucase, gall del Caucas, Kaukasusbirkhuhn, Fagiano di monte del Caucaso)
- *Lagopus leucura* (Phasianidae) - **lagopodo buztanzuri** (White-tailed Ptarmigan, Lagópodo coliblanco, Lagopède à queue blanche, perdiu cuablanca, Weißschwanz-Schneehuhn, Pernice codabianca)
- *Gallinula galeata* (Rallidae) - **uroilo amerikar** (Common Gallinule, Gallineta americana, Gallinule d'Amérique, polla d'aigua americana, Amerikateichhuhn, Gallinella americana)
- *Porzana marginalis* (Rallidae) - **uroilanda ipurgorri** (Striped Crane, Polluela culirroja, Râle rayé, rasclat cul-roig, Graukehr-Sumpfhuhn, Voltolino striato)
- *Rallus limicola* (Rallidae) - **uroilanda virginiar** (Virginia Rail, Rascón de Virginia, Râle de Virginie, rascló de Virgínia, Virginiaralle, Rallo della Virginia)
- *Diomedea exulans* (Diomedidae) - **albatros bidaiari** (Wandering Albatross, Albatros viajero, Albatros hurleur, albatros viatger, Wanderalbatros, Albatros urlatore)
- *Puffinus lherminieri* (Procellariidae) - **Audubon gabai** (Audubon's Shearwater, Pardela de Audubon, Puffin d'Audubon, baldriga d'Audubon, Audubonsturmtaucher, Berta di Audubon)

- *Aratinga nenday* (Psittacidae) - **Nandai aratinga** (Nanday Parakeet, Aratinga ñanday, Conure nanday, aratinga nandai, Nandaysittich, Aratinga nanday)
- *Psittacara erythrogenys* (Psittacidae) - **aratinga musugorri** (Red-masked Parakeet, Aratinga de Guayaquil, Conure à tête rouge, aratinga de màscara roja, Guayaquilsittich, Aratinga testarossa)
- *Psittacara mitratus* (Psittacidae) - **aratinga kopetagorri** (Mitrated Parakeet, Aratinga mitrada, Conure mitrée, aratinga mitrada, Rotmaskensittich, Aratinga mitrata)
- *Thectocercus acuticaudatus* (Psittacidae) - **aratinga buru-urdin** (Blue-crowned Parakeet, Aratinga cabeciazul, Conure à tête bleue, aratinga de cap blau, Spitzschwanzsittich, Aratinga testablù)
- *Anhinga anhinga* (Anhingidae) - **anhinga amerikar** (Anhinga, Anhinga americana, Anhinga d'Amérique, anhinga americà, Amerika-Schlangenhalsvogel, Aninga americana)
- *Anhinga melanogaster* (Anhingidae) - **anhinga asiar** (Oriental Darter, Anhinga asiàtica, Anhinga roux, anhinga asiàtic, Orient-Schlangenhalsvogel, Aninga comune)
- *Anhinga novaehollandiae* (Anhingidae) - **anhinga australiar** (Australasian Darter, Anhinga australiana, Anhinga d'Australie, anhinga australià, Austral-Schlangenhalsvogel, Aninga australiana)
- *Anhinga rufa* (Anhingidae) - **anhinga afrikar** (African Darter, Anhinga africana, Anhinga d'Afrique, anhinga africà, Afrika-Schlangenhalsvogel, Aninga africana)
- *Morus capensis* (Sulidae) - **Lurmuturreko zanga** (Cape Gannet, Alcatraz de El Cabo, Fou du Cap, mascarell del Cap, Kaptölpel, Sula del Capo)

Paseriformeak

- *Ammomanes deserti* (Alaudidae) - **basamortuko txoriandre** (Desert Lark, Terrera sahariana, Ammomane isabelline, terrorola del desert, Steinlerche, Allodola del deserto)
- *Eremophila bilopha* (Alaudidae) - **hegatxabal saharar** (Temminck's Lark, Alondra sahariana, Alouette bilophe, alosa del Sàhara, Saharaohrenlerche, Allodola di Temminck)
- *Ramphocoris clotbey* (Alaudidae) - **txoriandre mokolodi** (Thick-billed Lark, Calandria picogorda, Alouette de Clot-Bey, calàndria becgrossa, Knackerlerche, Allodola beccoforte)
- *Emberiza chrysophrys* (Emberizidae) - **berdantza bekainori** (Yellow-browed Bunting, Escribano cejigualdo, Bruant à sourcils jaunes, sit cellagroc, Gelbbrauenammer, Zigolo dai sopraccigli gialli)
- *Emberiza cineracea* (Emberizidae) - **berdantza turkiar** (Cinereous Bunting, Escribano cinéreo, Bruant cendré, sit cendrós, Türkenammer, Zigolo cenerino)
- *Emberiza fucata* (Emberizidae) - **berdantza masailgorri** (Chestnut-eared Bunting, Escribano orejudo, Bruant à oreillons, sit de galtes rogenques, Bandammer, Zigolo orecchie castane)
- *Emberiza pallasi* (Emberizidae) - **Pallas berdantza** (Pallas's Reed Bunting, Escribano de Pallas, Bruant de Pallas, sit de Pallas, Pallasammer, Migliarino di Pallas)

- *Serinus pusillus* (Fringillidae) - **txirriskila kopetagorri** (Red-fronted Serin, Serín frentirrojo, Serin à front d'or, gafarró de front vermell, Rotstirngirlitz, Verzellino fronterossa)
- *Anthus rufulus* (Motacillidae) - **txirta ekialdetar** (Paddyfield Pipit, Bisbita oriental, Pipit rousset, piula oriental, Orientspornpieper, Pispola orientale)
- *Anthus similis* (Motacillidae) - **txirta mokoluze** (Long-billed Pipit, Bisbita piquilargo, Pipit à long bec, piula becuda, Langschnabelpieper, Calandro beccolungo)
- *Muscicapa sibirica* (Muscicapidae) - **euli-txori siberiar** (Dark-sided Flycatcher, Papamoscas siberiano, Gobemouche de Sibérie, papamosques siberià, Rußschnäpper, Pigliamosche fianchiscuri)
- *Phylloscopus examinandus* (Phylloscopidae) - **txio kamtxatkar** (Kamchatka Leaf Warbler, Mosquitero de Kamchatka, Pouillot du Kamtchatka, Kamtschatkalaubsänger)
- *Phylloscopus magnirostris* (Phylloscopidae) - **txio mokoluze** (Large-billed Leaf Warbler, Mosquitero picudo, Pouillot à gros bec, mosquiter becut, Schluchtenlaubsänger, Lui beccogrosso)
- *Phylloscopus neglectus* (Phylloscopidae) - **txio single** (Plain Leaf Warbler, Mosquitero sencillo, Pouillot modeste, mosquiter senzill, Eichenlaubsänger, Lui nano)
- *Phylloscopus xanthodryas* (Phylloscopidae) - **txio japoniar** (Japanese Leaf Warbler, Mosquitero japonés, Pouillot de Swinhoe, Japanlaubsänger)
- *Euplectes franciscanus* (Ploceidae) - **iparraldeko euplekte laranja** (Northern Red Bishop, Obispo anaranjado, Euplecte franciscain, bisbe vermell septentrional, Feuerweber, Vescovo arancio)
- *Euplectes orix* (Ploceidae) - **hegoaldeko euplekte laranja** (Southern Red Bishop, Obispo rojo, Euplecte ignicolore, bisbe vermell meridional, Oryxweber, Vescovo rosso)
- *Euplectes macroura* (Ploceidae) - **euplekte sorbaldahori** (Yellow-mantled Widowbird, Obispo dorsiamarillo, Euplecte à dos d'or, bisbe de dors groc, Gelbschulterweber, Vedova spallegiale)
- *Ploceus manyar* (Ploceidae) - **txori ehule marradun** (Streaked Weaver, Tejedor estriado, Tisserin manyar, teixidor ratllat, Manyarweber, Tessitore striato)
- *Sitta canadensis* (Sittidae) - **garrapo kanadar** (Red-breasted Nuthatch, Trepador canadiense, Sittelle à poitrine rousse, pica-soques del Canadà, Rotbrustkleiber, Picchio muratore pettofulvo)
- *Sitta krueperi* (Sittidae) - **garrapo turkiar** (Krüper's Nuthatch, Trepador de Krüper, Sittelle de Krüper, pica-soques de Krüper, Türkenkleiber, Picchio muratore di Krueper)
- *Sitta whiteheadi* (Sittidae) - **garrapo korsikar** (Corsican Nuthatch, Trepador corso, Sittelle corse, pica-soques de Còrsega, Korsenkleiber, Picchio muratore corso)
- *Gracula robusta* (Sturnidae) - **Niasko hartxori** (Nias Hill Myna, Miná de Nias, Mainate de Nias, minà de l'illa Nias, Niasbeo, Gracula di Nias)

Zuzentzaileen ekarpenak eta oharrak

Dokumentu honen lehenengo bertsioa Asier Sarasuak ondu zuen eta, ondoren, beste 8 txorizale euskaldunen artean banatu eta aztertu da: Aitor Galarza, Martin Rezola, Edorta Unamuno, Azaitz Unanue, Jon Zubiaur, Maite Laso, Miel Mari Elozegi eta Aitor Leiza.

Hauek izan dira eztabaidagai izan ditugun puntu nagusiak:

- *Sternula saundersi*. Arrazoi praktikoengatik *Sternula* generoarentzat "txenadatxo" generikoa sortzeko aukera aztertu izan dugu lehenago ere, txirritxo, koartzatxo, mozolotxo eta abarren ildo beretik. 2024ko irailean onartu dugu horrela egitea eta *Sternula* generoko espezie guztiak berrizendatu ditugu (euskaraz izen arrunta zeukaten 3 espezieak).
- *Numenius borealis*. Inguruko hizkuntzetan "kurlinta eskimal" izan arren, ziurrenik ingelesetik hartuta, euskaraz "eskimal" hori arraroa iruditzen zaigu eta nahiago izan dugu izen zientifikotik abiatu, "kurlinta boreal". Elozegik "kurlinta inuit" ere izan litekeela proposatu du.
- *Eremophila bilopha*. "Hegatxabal adardun saharar" ere izan zitekeen, *E. alpestris*-en parekide delako (hegatxabal adarduna).
- *Phylloscopus neglectus*. Elozegik proposatu du "txio xalo" ere izan litekeela (antzekoa, baina egokiagoa). Bi aukerek ematen dute egoki eta bietako edozein aukera liteke.

Asier Sarasua (Euskal Batzorde Ornitologikoko idazkaria), Aitor Galarza (Bizkaiko Foru Aldundia), Maite Laso (Aranzadi Zientzia Elkarte), Martin Rezola (IVAP Euskal Institutua), Edorta Unamuno (Urdaibai Bird Center), Azaitz Unanue (Txepetxa Hegaztien Zientzia-Eraztunketarako Elkarte), Jon Zubiaur (Kulixka Irteera Ornitologikoak), Aitor Leiza (Itsas Enara Elkartea Ornitologikoa), Miel Mari Elozegi (Nafarroako Gobernua).

Euskal Batzorde Ornitologikoa